

Силабус курсу:

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

СВІТОВА ІСТОРІЯ ІНАКОМИСЛЕННЯ

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	032 «Історія та археологія»
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	залік

Автор курсу та лектор:

д.і.н., проф., Михайлюк Віталій Павлович			
вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові			
Професор кафедри історії та археології			
посада			
myhaluk@snu.edu.ua	+380505435794		за розкладом
електронна адреса	телефон	месенджер	консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Наведені в курсі матеріали спрямовані на формування у здобувачів першого рівня вищої освіти вивчення основних питань історії інакомислення. Отримання глибоких й різнобічних знань з історії інакомислення у світі та в Україні.

1. Визначити місце дисидентського руху в історичному процесі
2. Розглянути культурологічного аспекту цього явища
3. Ознайомитись з важливим спектром найбільш впливових дисидентських напрямків і течій, що існували в світі з найдавніших часів;
4. Приділити особливу увагу українському національному рухові

Результати навчання:

Знати:

- Основоположні тенденції розвитку інакомислення в Україні і світі у XX - XXI ст.
- Причини та сутність релігійно-політичних реформ давнього світу
- Визначальні тенденції середньовічного інакомислення

Сутність та особливості проявів інакомислення в країнах Європи та Америки в новий та новітній часи

- Особливості формування інакомислення та дисидентства в СРСР напередодні розпаду останнього
- Періодизацію та сутність кожного періоду українського інакомислення та дисидентства

Вміти:

Характеризувати основні цінності та здобутки людства у XX - XXI ст.; описувати становище світу на початку XXI ст.;

- характеризувати суспільно-політичні рухи, причини їх активізації на початку століття;
- пояснювати передумови виникнення інакомислення та дисидентства;
- порівнювати передумови та стан розвитку інакомислення в СРСР та країнах сучасних Америки і

Європи;

- хронологічно зіставляти події та явища доби
- тлумачити і застосовувати поняття і терміни: «інакомислення» та «дисидентство»
- робити критичний аналіз інакомислення на різних його етапах
- давати характеристику визначних діячів інакомислення;
- аналізувати та узагальнювати на основі різних джерел інформації особливості інакомислення в Україні
- хронологічно зіставляти події та явища доби;
- характеризувати визначальні тенденції розвитку дисидентства в Україні та в світі
- аналізувати протистояння демократії і тоталітаризму в економічній, політичній, ідеологічній та культурній сферах та відображення цього у дисидентстві
- зіставляти національно-визвольні рухи в країнах світу та в Україні.

Передумови до початку вивчення:

Базові знання з історії України та всесвітньої історії

Мета курсу (набуті компетентності)

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

1. Внаслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:
2. Здатність до цілеспрямованого накопичування знання, самостійного пошуку та опрацювання інформації.
3. Здатність взаємодіяти з представниками інших професійних груп гуманітарної сфери.
4. Здатність до творчого мислення, яке полягає у схильності до нестандартного вирішення задач, самостійності міркувань та умовиводів.
5. Здатність виявляти та опрацьовувати історичні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти та узагальнювати цю інформацію.
6. Здатність здійснювати історичні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних

наук, застосовуючи інформаційно-комунікативні технології та інформаційні бази даних.

7. Здатність брати участь у дискусії з певної наукової проблеми, у різних формах наукової комунікації.
8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
9. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
11. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
12. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
13. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
14. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
15. Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Релігійно-політична реформа Ехнатона.	2/0/2	Передумови проведення реформи. Введення культу Атона. Причини релігійної реформи. Суть реформи.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання.
2.	Єресі середньовіччя.	2/0/2	Християнська церква у XII-XIII ст. Поява єретиків. Середньовічні єресі і свята інквізиція.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання.
3.	Інакомислення, дисидентство та опозиція в країнах Європи та Америки в новий та новітній часи.	2/0/2	Загальна характеристика, особливості та сутність. Змістовні релігійні, політичні, етнічні, національно-расові та соціальні риси та відмінності.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання.
4.	Інакомислення в СРСР. Загальна характеристика та прояви.	2/0/2	Перші виразники інакомислення в СРСР доби після сталінізму. Перехід до практичних дій. Литовський національно-релігійний рух. Національно-демократичний рух та інакомислення в Естонії. Інакомислення в Латвії.	Участь в обговоренні. Тести. Індивідуальні завдання.

№	Тема	Години (Л/ЛБ/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			Солжениччина.	
5.	Термінологія, хронологія, напрямки і течії дисидентського руху та інакомислення в Україні.	2/0/2	Термінологія інакомислення. Хронологія дисидентства. Український національний і загальнодемократичний рухи. Періодизація історії українського дисидентського руху.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання.
6.	Рух шістдесятників.	2/0/2	Шістдесятники як культурне явище. Клуби творчої молоді – перші громадські осередки в Україні. Рух опору шістдесятників у 1965 – 1968 роках. Рух опору шістдесятників у 1968-1972 роках. Підпільні об'єднання патріотичної молоді у 1970-х роках.	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання.
7.	Гельсінкський рух. Створення української Гельсінкської групи. Діяльність УГГ у 1976-1977 рр. Діяльність УГГ в 1978-1987 рр.	2/0/2	Хронологія дисидентства. Український національний і загальнодемократичний рухи. Періодизація історії українського дисидентського руху. Українське підпілля 50-х – 60-х рр. Підпільні об'єднання патріотичної молоді у 1970-х роках	Участь в обговоренні. Індивідуальні завдання.

Рекомендована література

1. Ведмідь Л.А. Історіографія опозиційного руху в Україні другої половини 50-х – середини 80-х рр. ХХ століття. – Дис. – К.: КНУ, 2005. – С. 3-4.
2. Бажан О. Дослідження проблем дисидентського руху в Україні в сучасній зарубіжній та вітчизняній історіографії // З архівів ВУЧК – ГПУ – НКВД – КГБ. – 2001. – № 2. – С. 526.
3. Зайцев Ю. Дисиденти // Молодь України. – 1995. – 21, 23, 24, 28, 30 березня; 4, 6, 11 квітня; Баран В. Україна 1950-1960-х рр.: еволюція тоталітарної системи. – Львів, 1996. – С. 135-153;
4. Курас І., Багмет М., Федьков І. Дисидентський рух 1960-80-х років в Україні. – К., 1994. – 102 с.;
5. Захаров Б. Нарис історії дисидентського руху в Україні (1956- 1987 роки). – Харків, 2003. – 154 с.;
6. Bilocercowich Ja. Soviet Ukrainian Dissent. A Study of Political Alienation. – Boulder and London, 1988. – P. 67-68;
7. Bilinsky Y. Politics, purge, and dissent in Ukraine since the falloff Shelest // Nationalism and Human Rights. Processes of Modernization in the USSR. Edited by Ihor Kamenetsky. – Littleton, Colo, 1977. – P. 168-185;

8. Субтельний О. Україна: Історія. – К., 1991. – 25 25 С. 445; Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ століття. – К., 1997. – С. 316-321.
9. Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60-80-х років // Сторінки історії України ХХ століття: – К., 1992. – С. 195-235;
10. Зайцев Ю. У тенетах тоталітаризму (історія опозиційного руху 60-80-х рр.) // Армія України. – 1994. – 16, 17, 23, 24, 27, 30, 31 серпня; 3, 6, 7, 13, 14, 17, 20 вересня;
11. Nahailo B. Ukrainian Dissent and Opposition After Shelest // Ukraine after Shelest. – Edmonton: Canadian Institute Ukrainian Studies, 1984. – P. 30-54;
12. Україна крізь віки. Видання в 15-ти тт. – К., 1999. – Т. 13: Україна в умовах системної кризи (1960-1980-ті рр.) / Баран В.К., Даниленко В.М. – 303 с. 5. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960-80-х рр. – К., 1995. – 223 с.;
13. Прокоп Мирослав. Анатомія українського руху опору // Сучасність. – 1974. – № 7/8. – С. 139-150;
14. Микула В. Є. Коновалець і сучасний рух спротиву в Україні // Визвольний шлях. – 1991. – № 5. – С. 527-533;
15. Стиранка М. Сили спротиву в СРСР // Вільна Україна. – 1970. – Ч. 63. – С. 3-16;
16. Farmer K.C. Ukrainian Nationalism in the Post – Stalin Era: Myth, Symbols and Ideology in Soviet Nationalities Policy. – Boston; London, 1980. – P. 152-203.
17. Курносів Ю. Інакомислення в Україні (60-ті – перша половина 80-х років ХХ століття). – К., 1994. – 221 с.;
20. Русначенко А. Національно-визвольний рух в Україні: середина 1950-х – початок 1990-х рр. – К., 1998. – 720 с.;
21. Стасюк І.М. Український національно-визвольний рух в умовах хрущовсько- брежневського правління: порівняльна характеристика // Вісник державного університету “Львівська політехніка”. Держава та армія. – Львів, 1999. – № 377. – С. 189-199.
22. Колесник З. “Регіональне” як чинник формування української національної історіографії // Записки історичного факультету. – Одеса, 1995. – Вип. 1. – С. 48-56;
23. Фесик О.В. Місце Української Гельсінської групи у національно-визвольному русі України // Народний Рух України: місце в історії та політиці. – Одеса, 1996. – С. 43-46.
24. Бажан О.Г., Данилюк Ю.З. Опозиція в Україні (друга половина 50-х – 80-ті рр.). – К.: Рідний край, 2000. – 616 с. 10. Довідник з історії України (А-Я). – К., 2001. – С. 211.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	30
Участь у розв'язанні конкретних проблемних ситуацій	10
Індивідуальні завдання	30
Залік	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися

вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не вживають їжу та жувальну гумку;
- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.